

 Sungmen Hospital

คุณแม่รุ่นใหม่ ใส่ใจตรวจฟัน

นางสาวอมรรัตน์ ศรีมุก
เจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขชำนาญงาน

Introduction

คลินิกทันตกรรม โรงพยาบาลสูงเม่น

บุคลากร : ทันตแพทย์ 5 คน ทันตภิบาล 4 คน นักวิชาการสาธารณสุข 1 คน ผู้ช่วยทันตแพทย์ 7 คน

ประชากรในเขตรับผิดชอบ : 4,189 คน

ประชากรทั้งอำเภอสูงเม่น : 54,120 คน

หญิงตั้งครรภ์อำเภอสูงเม่น 133 คน

CQI: คุณแม่รุ่นใหม่ ใส่ใจตรวจฟัน

ที่มาของปัญหา

ตัวชี้วัดที่ 1 (OHSP ข้อ 17.1) ร้อยละหญิงตั้งครรภ์ได้รับการตรวจสุขภาพช่องปาก เป้าหมายร้อยละ 70

ระดับจังหวัด ร้อยละ 62.7

อำเภอสูงเม่น ร้อยละ 48.75 ไม่ผ่านเกณฑ์

ตัวชี้วัดที่ 2 (OHSP ข้อ 19.1) ร้อยละหญิงตั้งครรภ์ได้รับการตรวจสุขภาพช่องปากและขัดทำความสะอาดฟัน เป้าหมายร้อยละ 40

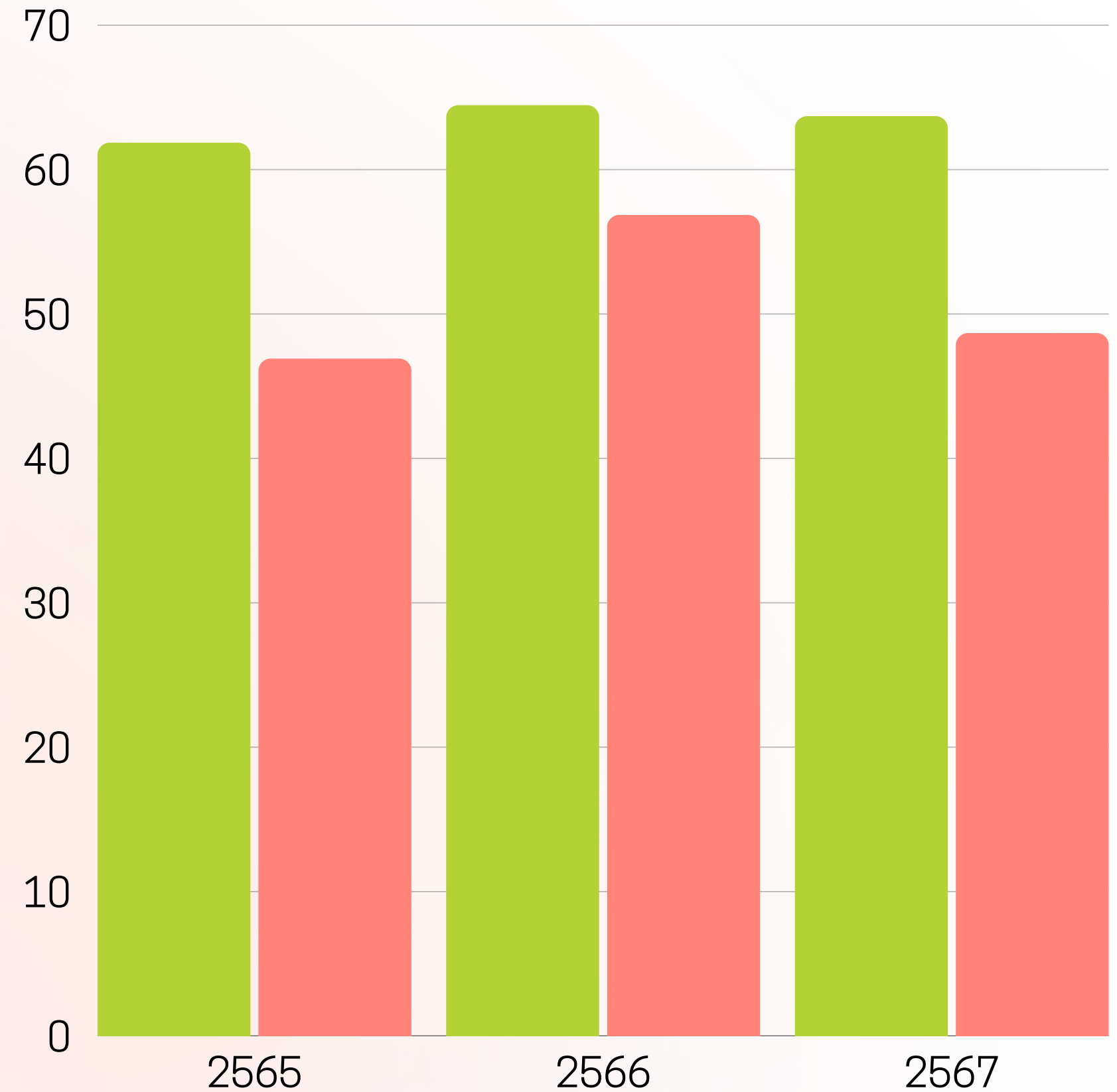
ระดับจังหวัด ร้อยละ 26.03

อำเภอสูงเม่น ร้อยละ 18.21 ไม่ผ่านเกณฑ์

**OHSP ข้อ 17.1 ร้อยละหญิงตั้งครรภ์ได้รับ
การตรวจสุขภาพช่องปาก**
(เป้าหมายร้อยละ 70)

จังหวัดแพร่ 61.86, 64.46 และ 63.7
อำเภอสูงเม่น 46.91, 56.86 และ 48.68

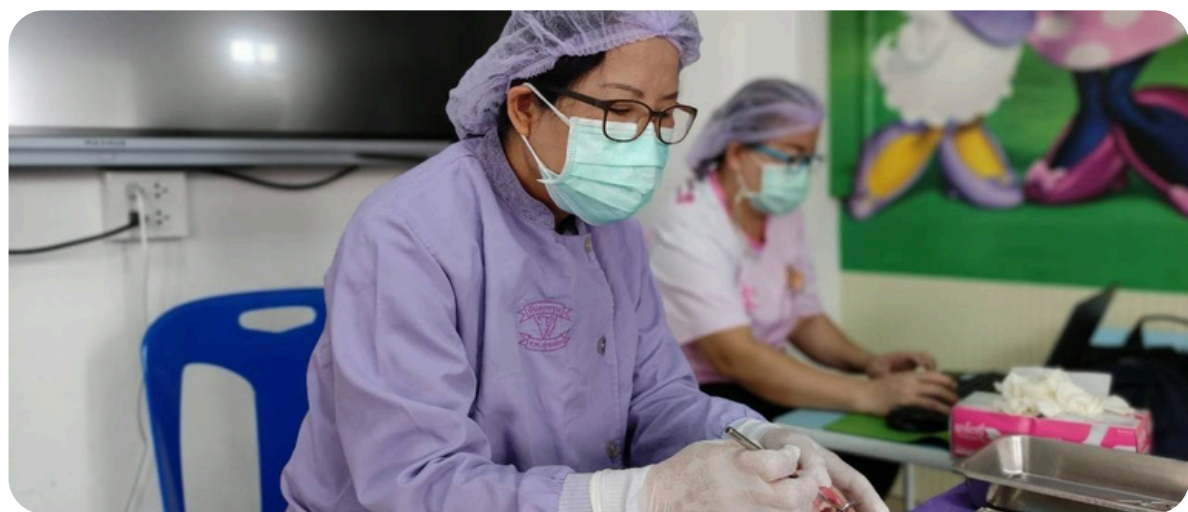
ปัญหา/สาเหตุ

- อัตราการล้างทันตบุคลากรใน รพ.สต.ลดลง
- ไม่มีระบบส่งต่อที่ชัดเจนระหว่างคลินิกฝากครรภ์กับคลินิกทันตกรรม
- ไม่มีการติดตามกลุ่มเป้าหมายรายบุคคล
- บันทึกข้อมูลไม่ถูกต้อง ครบถ้วน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนารูปแบบบริการคลินิกทันตกรรมในกลุ่ม
หญิงตั้งครรภ์ โรงพยาบาลสูงเม่น
2. เพื่อเป็นการป้องกันโรคในช่องปากในหญิงตั้งครรภ์ใน
เขตรับผิดชอบ โดยการตรวจช่องปากและขัดทำความสะอาด

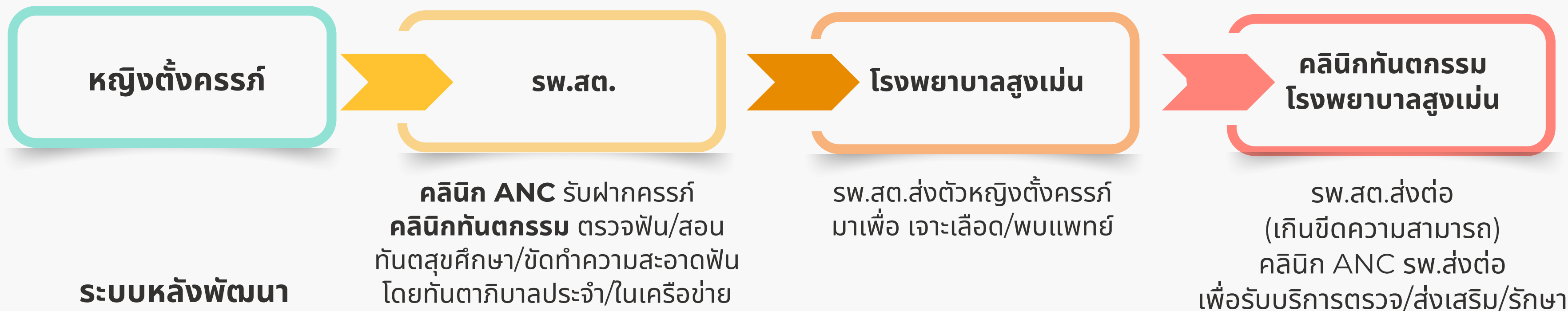
ขั้นตอนการดำเนินงาน

- 6.1 ผู้บริหารประชุมติดตามตัวชี้วัด นำเสนอปัญหาในหน่วยงานและระหว่างหน่วยงาน
- 6.2 ประชุมในหน่วยงาน มอบหมายงาน มีผู้รับผิดชอบหลัก
- 6.3 ประสานงานระหว่างคลินิกทันตกรรมและคลินิกฝากครรภ์
- 6.4 จัดช่องทางพิเศษเพื่ออำนวยความสะดวกในการรับบริการ
- 6.5 ตรวจฟัน ฝึกแปรงฟัน นัดอุดฟัน ถอนฟัน ขูดหินปูน/ขัดทำความสะอาดฟัน
- 6.6 ให้ทันตสุขศึกษาด้วย ปฏิทิน เพาะรัก
- 6.7 บันทึกข้อมูลลง โปรแกรม HosXP

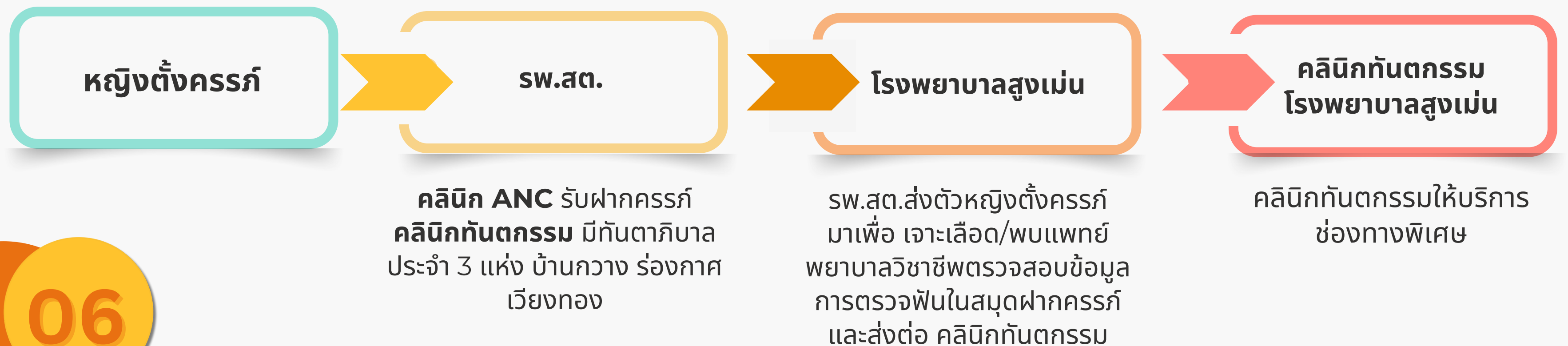

การพัฒนาระบบบริการ

ระบบก่อนพัฒนา

ระบบหลังพัฒนา

ระบบบริการหลังพัฒนา

คลินิกทันตกรรม (ช่องทางพิเศษ)

1. ตรวจฟันครั้งที่ 1 (ก่อน 12 สัปดาห์)
 - ตรวจฟัน/แจ้งปัญหาในช่องปาก
 - ให้สุขศึกษา (ปฏิทินเพาะรัก โดย ทพญ.กุลนันท์ คำแดง)
 - สาธิตการแปรงฟัน
 - นัดหมายโดยใช้บัตรนัดพิเศษสำหรับหญิงตั้งครรภ์โดยเฉพาะ
 - บันทึกข้อมูล 43 แฟ้ม

2. ขูดหินปูน/รักษาทางทันตกรรมตามบัตรนัด (ช่วงอายุครรภ์ 13-28 สัปดาห์)

คลินิกทันตกรรม โรงพยาบาลสูงเม่น
ได้รับการส่งเสริมสุขภาพตามโปรแกรม

ใบตรวจฟัน ร.พ.สูงเม่น
หญิงตั้งครรภ์

HN

ชื่อ.....

ถอนฟัน.....

อุดฟัน.....

☐ ขูดหินน้ำลาย

อื่น

หมายเหตุ

* ผู้ป่วยรับบริการรักษา ที่สถานพยาบาลตามสิทธิการรักษา

** ติดต่อขอรับบัตรคิวทำฟัน ในเวลาราชการ

บัตรนัดหญิงตั้งครรภ์ขูดหินปูน
ฝ่ายทันตกรรม รพ.สูงเม่น

ชื่อ-สกุล.....

HN.....

ใช้สิทธิ กองทุน PP

..... จนท. ผู้ออกบัตร

(ยื่นบัตรนี้ในวันมารับบริการขูดหินปูน)

เดือนที่ 1

โภชนาการอาหารหญิงตั้งครรภ์

- ต้องการพลังงานและสารอาหารมากกว่าปกติเพื่อบำรุงร่างกายมารดาและทารกในครรภ์
- กินอาหารให้ครบ 5 หมู่เป็นอาหารหลัก 3 มื้อและอาหารว่าง 2 มื้อ
- ลดอาหารรสจัดหรือของหมักดอง กินไข่วันละ 1 ฟอง ดื่มนมเพิ่มแคลเซียมอีกผลได้ช่วยขับถ่าย ไข่ไต่ดินช่วยพัฒนาระบบประสาทของทารก
- เสริมวิตามินตามแพทย์สั่งเพื่อป้องกันโลหิตจาง ป้องกันความผิดปกติของระบบประสาท-สมองของทารก

เดือนที่ 2

ตรวจสอบสุขภาพช่องปากด้วยตนเอง

1 ฟันหน้าบน-ล่าง โดยยื่นออกมาเล็กน้อยกับกระดูกให้เห็นฟันหน้าทั้งหมัดทั้งตัว ฟันและเหงือก

2 ตรวจสอบฟันกราม ด้านติดแก้ม โดยยื่นออกมาเล็กน้อยกับกระดูกให้เห็นฟันกรามด้านนี้ด้วยช่วยเสริมปากเพื่อให้เห็นได้ชัดเจนขึ้น

3 ด้านในและด้านนอกโดยฟันหน้าล่างโดยกับเหงือก ฟันหน้าล่าง ฟันหน้าล่าง กระดูกคั่น

4 ด้านในและด้านนอกโดยฟันหน้าบนโดยเหงือก ฟันหน้าบน ฟันหน้าบน เหงือกอาจใช้กระดูกบนเหงือกช่วยสะท้อนให้เห็นในกระดูกช่องหน้า

✓ มาตรวจฟันกันเถอะ

สุขภาพช่องปาก	ฟันหน้าบน-ล่าง	ฟันกรามด้านติดแก้ม	ด้านใน-ด้านนอกโดยฟันหน้าล่าง	ด้านใน-ด้านนอกโดยฟันหน้าบน
ฟันผุสีน้ำตาล เป็นรู				
เหงือกบวม แดง				
ซีฟัน ฟันปูน				
แผล ก้อนขุ่น				

เดือนที่ 3

โรคในช่องปากที่มักพบในหญิงตั้งครรภ์

ฟันผุ
ฟันผุอาจไม่ใช่เพราะเสียแคลเซียมไปใช้ในการสร้างกระดูกและฟันของลูก สาเหตุมาจากการกินจุบจิบและอาหารว่างที่มีน้ำตาลสูงเพื่อป้องกันอาการคลื่นไส้ในช่วงแรกของการตั้งครรภ์

ฟันสึกกร่อน
ความเป็นกรดจากการอาเจียนในช่วงตั้งครรภ์ทำให้ฟันสึกกร่อนได้ง่าย ไม่ควรแปรงฟันทันทีหลังอาเจียน ให้บ้วนปากด้วยน้ำยาบ้วนปากผสมฟลูออไรด์

เหงือกอักเสบ
การตั้งครรภ์ทำให้โรคเหงือกอักเสบรุนแรงขึ้นและหายไ้เมื่อคลอด บางการศึกษาพบว่า ภาวะเหงือกอักเสบส่งผลให้คลอดก่อนกำหนด ทารกน้ำหนักตัวน้อย และภาวะครรภ์เป็นพิษ

เนื้อเหงือกอักเสบ
เป็นการโตของเหงือกชนิดเจริญเกิน มีลักษณะนุ่มและเป็นรอยสีแดงสดหรือแดงเข้ม มีจุดคล้ายลูกหม่อน โดยอาจรวดเร็วในไตรมาสที่ 2 และหลังคลอดจะยุบลงและหายไปในที่สุด

เดือนที่ 4

ตั้งครรภ์ทำฟันได้ไหม?

ไตรมาส 1 *สัปดาห์ที่ 1-12
รักษาเฉพาะกรณีฉุกเฉิน เพราะผู้ป่วยมักจะอาเจียนง่าย

ไตรมาส 2 *สัปดาห์ที่ 13-28
เป็นช่วงเวลาเหมาะสมในการรักษาทางทันตกรรม

ไตรมาส 3 *สัปดาห์ที่ 29-40
ต้องได้รับการประเมินโดยสูติแพทย์ก่อน หากต้องการรักษาเพราะอาจมีผลเสียเนื่องจากครรภ์ใหญ่

QA
คำถามชวนคิด

- ถ้าท่านกำลังตั้งครรภ์ได้ 2 เดือนและมีอาการปวดฟันจนแสบบวม ท่านสามารถทำการรักษาทางทันตกรรมได้หรือไม่?
- หากท่านมีฟันผุขนาดเล็ก ไม่มีอาการเสียวฟันหรือปวดฟัน ท่านสามารถไปอุดฟันได้เมื่อตั้งครรภ์เท่าไรจึงจะเหมาะสมที่สุด?

เดือนที่ 5

ทำไมต้องขูดหินปูน?

- หินปูน=คราบจุลินทรีย์หรือชีฟัน หากทิ้งไว้นานโดยไม่กำจัดออกจะทำให้เกิดเหงือกอักเสบ ลูกถามจนสูญเสียฟันในที่สุด
- ฮอร์โมนระหว่างตั้งครรภ์ทำให้เกิดภาวะเหงือกอักเสบได้รุนแรงกว่าปกติ จำเป็นต้องขูดหินปูนเพื่อลดการอักเสบของเหงือก
- มีงานวิจัยพบว่าการมีเหงือกอักเสบทำให้ทารกน้ำหนักน้อยและคลอดก่อนกำหนดได้

เดือนที่ 6

การแปรงฟัน วิธีขยับ-ปิด ทำอย่างไร

ฟันหน้าบนด้านนอก

ฟันหลังบนด้านนอก

ฟันหลังบนด้านใน

ฟันหน้าล่างด้านนอก

ฟันหลังล่างด้านนอก

ฟันหลังล่างด้านใน

ฟันหน้าล่างด้านใน

ฟันด้านนอกโดยฟันหน้าล่าง

แปรงลิ้น

- วางแปรงสีฟันเอียงเข้าหาคอฟัน 45 องศา ขยับแปรงขึ้นลงในแนวหน้า-หลัง 4-5 ครั้งและปิดช่องแปรงขึ้นบนเมื่อแปรงฟันด้านนอกแปรงลงล่างเมื่อแปรงฟันบน
- ขยับไปที่บริเวณคอด้านใน โดยให้แปรงแปรงรอบบริเวณที่เหงือกแปรงเสร็จไปแล้วด้วย

- แปรงฟันด้านนอกด้วย โดยการถูไปมาบนหน้าตัดฟัน
- แปรงลิ้น โดยการวางแปรงสีฟันตั้งฉากกับลิ้นและปิดออกมาเบาๆ 5-10 ครั้ง

เดือนที่ 7 แปร่งฟัน 2-2-2

2

แปรงฟันนาน 2 นาทีขึ้นไป ด้วยยาสีฟันผสมฟลูออไรด์ เพื่อป้องกันฟันผุ

2

งดกินอาหาร 2 ชั่วโมง หลังแปรงฟัน

2

เลือกแปรงสีฟันที่จับได้ถนัด ยาวพอเหมาะ ขนาดเหมาะกับช่องปาก ขนแปรงนิ่ม ปลายมน

2

แปรงฟันอย่างน้อยวันละ 2 ครั้ง เข้า-เป็น

หากฟันเปลี่ยนสี ควรปรึกษาทันตแพทย์ เพื่อหาสาเหตุและวิธีแก้ไข

เดือนที่ 10 การดูแลสุขภาพช่องปากทารก

- ✓ ฟันยังไม่ขึ้น ใช้ผ้าสะอาดชุบน้ำต้มสุกที่เย็นแล้ว เช็ดเหงือก กระพุ้งแก้มและลิ้น วันละ 2 ครั้ง
- ✓ จะกินนมแม่หรือนมผงก็ต้องทำความสะอาดเพื่อกำจัดคราบนมซึ่งเป็นสาเหตุของการเกิดเชื้อราในช่องปาก มีลักษณะเป็นคราบบนลิ้นขาวในช่องปากโดยเฉพาะบริเวณลิ้น อาจทำให้เด็กเจ็บลิ้น เป็นผลให้กินได้น้อยลง

เดือนที่ 8 น้ำยาบ้วนปาก

งดแปรงฟันหลังอาเจียนอย่างน้อย 1 ชั่วโมง ให้บ้วนน้ำมากๆ หรือใช้น้ำยาบ้วนปากผสมฟลูออไรด์ต่อม้วนหลังอาเจียนเพื่อลดความเป็นกรดในช่องปากซึ่งทำให้ฟันกร่อนได้ ปัจจุบันมีน้ำยาบ้วนปากที่เหมาะสมกับหญิงตั้งครรภ์หลายยี่ห้อแต่ควรศึกษาข้อมูลที่น่าเชื่อถือหลายแหล่งก่อนซื้อใช้

คำถามชวนคิด
Q ท่านจะเลือกใช้น้ำยาบ้วนปากดังกล่าวหรือไม่?

เดือนที่ 11 การแปรงฟันให้ลูก

- ☀ ฟันหน้าล่างจะเริ่มขึ้นเมื่ออายุประมาณ 5-8 เดือนแต่บางรายช้าได้ถึงอายุ 18 เดือน
- ☀ ควรพาเด็กไปพบหมอฟันเมื่อฟันขึ้นครั้งแรก
- ☀ แปรงฟันให้ลูกด้วยยาสีฟันผสมฟลูออไรด์ แต่ปลายขนแปรงพอขึ้น แปรงไปมาสั้นๆ ในแนวขวางนาน 2 นาทีแล้วใช้ผ้าสะอาดเช็ดฟองออก แปรงทุกวันเช้า-ก่อนนอน

เดือนที่ 9 ไหมขัดฟัน

เป็นวิธีทำความสะอาดซอกฟันควรใช้อย่างน้อยวันละ 1 ครั้ง

เส้นไหมไม่ควรขาดขณะใช้ หากขาดอยู่เสมอดังกล่าวฟันบริเวณนั้นอาจมีปัญหา ควรรีบแก้ไข

ดึงเส้นไหมยาว 12-15 นิ้ว พันปลายไว้กับนิ้วกลาง 2 ข้าง จนเหลือความยาวระหว่างนิ้ว 4-5 นิ้ว

ใช้นิ้วชี้หรือนิ้วหัวแม่มือเป็นนิ้วควบคุมบังคับ

จับไหมขัดฟันผ่านซอกฟันเบาๆ

โอบรอบซี่ฟัน เคลื่อนไหมขัดฟันขึ้น-ลง

ทำซ้ำ 6 ครั้ง ทุกๆ ซอกฟันจะต้องขัด 2 ด้านด้วยกัน จนครบทุกซี่

เดือนที่ 12 รวมแหล่งข้อมูลออนไลน์สำหรับการดูแลสุขภาพช่องปาก

เพจฟัน ดี ดี

เพจฟันน้ำนม

เพจสำนักทันตสาธารณสุข กรมอนามัย

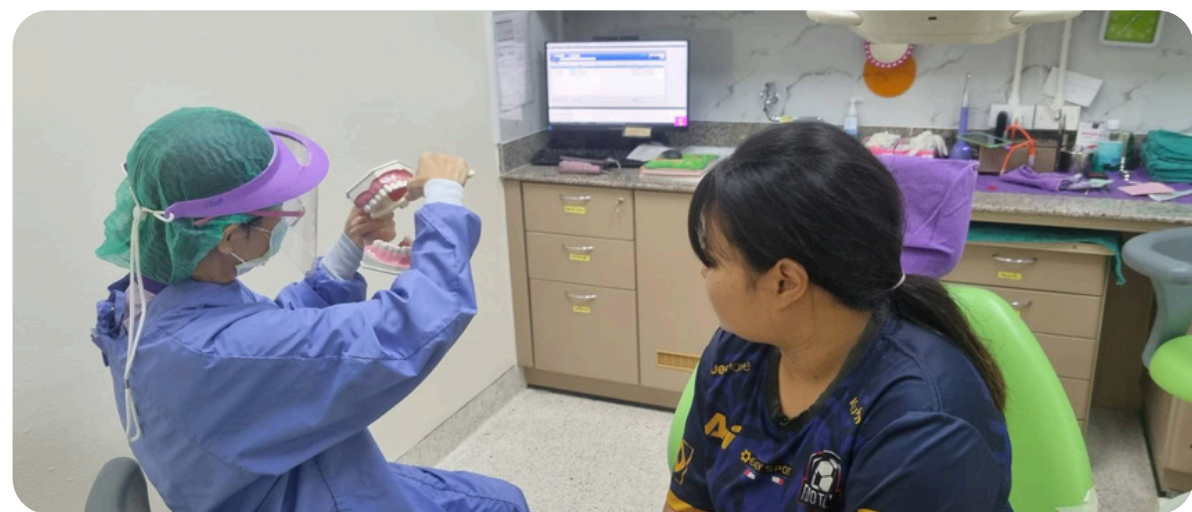
ตัวชี้วัด/เป้าหมาย

7.1 มีระบบการบริการคลินิกทันตกรรมในกลุ่มหญิงตั้งครรภ์ของโรงพยาบาลสูงเม่น

7.2 หญิงตั้งครรภ์ในอำเภอสูงเม่นได้รับการตรวจฟันมากกว่าร้อยละ 10 เมื่อเทียบกับปีงบประมาณก่อน

ระยะเวลา

หญิงตั้งครรภ์ ตุลาคม 2567-กันยายน 2568
(ประเมินผลตอนหลังคลอดตามรายงาน HDC)

ผลลัพธ์การดำเนินงาน

ตัวชี้วัด	2565		2566		2567		2568	
	ราย	ร้อยละ	ราย	ร้อยละ	ราย	ร้อยละ	ราย	ร้อยละ
1.หญิงหลังคลอดได้รับการตรวจช่องปาก								
อำเภอสูงเม่น	194	46.91	204	56.86	191	48.69	131	78.63
จังหวัดแพร่	944	61.86	965	64.46	876	63.7	603	75.79
2.หญิงตั้งครรภ์ได้รับการขูดหินปูน/ขัดทำความสะอาดฟัน								
อำเภอสูงเม่น	5	5.49	3	2.59	39	41.94	49	47.57

ข้อมูลตัวชี้วัดที่ 1 จาก HDC จังหวัดแพร่(OHSPข้อ 17.1)

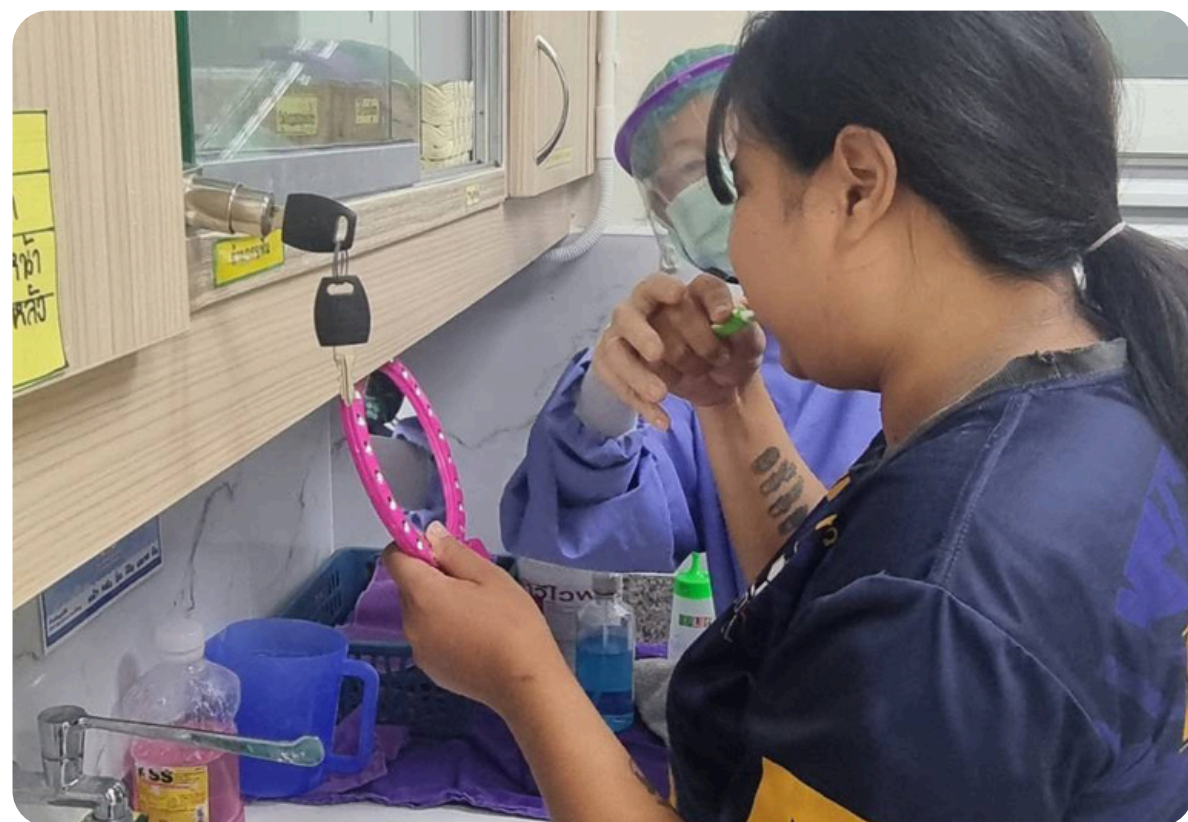
ปี2568 รายงาน ณ วันที่ 30 มิ.ย. 2568

ข้อมูลตัวชี้วัดที่ 2 จาก รายงานในโปรแกรม HosXP sw.สูงเม่น

ปี2568 รายงาน ณ วันที่ 30 มิ.ย. 2568

ผลลัพธ์การดำเนินงาน

9.1 เกิดระบบการให้บริการทันตกรรมในกลุ่มหญิงตั้งครรภ์ที่ชัดเจน
ทั้งการตรวจสุขภาพในช่องปาก และการให้ความรู้ทันตสุขศึกษา

9.2 หญิงตั้งครรภ์มารับบริการตรวจฟันเพิ่มขึ้นหลังการดำเนินงาน
มากกว่า ร้อยละ 10 เมื่อเทียบกับปีก่อน

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. หญิงตั้งครรภ์ได้รับการส่งเสริมทันตสุขภาพและบริการทันตกรรม
2. หญิงตั้งครรภ์ทราบปัญหาสุขภาพในช่องปากของตนเอง
3. หญิงตั้งครรภ์เข้าถึงบริการมากขึ้น
4. เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานมีระบบการให้บริการที่ชัดเจน
5. มีการลงข้อมูล 43 แฟ้มที่ถูกต้อง เพื่อให้ข้อมูลขึ้นในระบบรายงาน
6. เป็นการเพิ่มรายได้ให้กับรพ. เนื่องจากเป็นรายการที่เคลมกับ สปสช.ได้

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

1. ผู้บริหารให้ความสำคัญในการแก้ปัญหา
2. มีผู้รับผิดชอบหลักในการกำกับ ติดตามการดำเนินงาน
3. การประสานงานระหว่างและภายในหน่วยงาน

ปัญหาและอุปสรรค

1. หญิงตั้งครรภ์ฝากครรภ์มาจากที่อื่น และกลับมาในพื้นที่ เพื่อคลอดบุตร จึงได้รับแค่บริการตรวจฟัน
2. หญิงตั้งครรภ์ไม่มาตามนัด อุดฟัน ถอนฟัน ขูดหินปูน

แนวทางที่จะพัฒนา ในโอกาสต่อไป

1. การติดตามหญิงหลังคลอด ผ่านการเยี่ยมหลังคลอด และ
ติดตามเด็กอย่างต่อเนื่องในคลินิกเด็กดี
2. การติดตามเยี่ยมบ้านโดย อสม.

Thank You
Q And A Session